

KÜLFÖLDI FOLYÓIRATOK SZEMLEJE.

La bibliofilia. XVI. évfolyam. 3—4. szám (1914. június—július): Roberto ALMAGIÀ: Le carta d'Italia di G. A. Vavassori. (Joanne Andrea di VAVASSORI térképe Olaszországról a XVI. sz. egyik legfontosabb kartográfiai emléke. A 533×375 mm. nagyságú fametszet készítője, mint fametsző és nyomtató 1520-tól mintegy 1560-ig működött, de e lap aligha lehet 1540-nél későbbi évből.) — L. Z(AMBRA): Incunaboli di origine italiana nella Biblioteca dell'Accademia ungherese delle Scienze a Budapest. (Ez első közlemény 49 ősnymotatvány latinnyelvű leírását adja az 1471—84. évekből HELLEBRANT Árpádnak a Magyar Tudományos Akadémia 1886-ban megjelent inkunábulum katalógusa alapján. Közlő az eredeti mű latin szövegét változtatás nélkül nyomatja le, míg a magyarázó jegyzeteket olasz fordításban közli.) — Leo S. OLSCHKI: Manuscripts très précieux. (1. Biblia latina. XIII. sz. hártakézirat Angliából vagy Északfranciaországból 82 kis miniatúrával és 62 díszített kezdőbetűvel. — 2. Biblia latina, XIII. sz. hártakézirat 125 vörössel és kézzel festett nagy kezdőbetűvel.) — Hugues VAGANAY: Les romans de chevalerie italiens d'inspiration espagnole. (*A Historia del principe Sferamundi* III. része 39—138. fejezetének, továbbá ugyane mű 1563-ban megjelent IV. része első 58 fejezetének tüzetes leírása.) — A. BOINET: Courrier de France. (*A Revue bleue* egy cikke alapján ismerteti a Bibliothèque nationale nyomtatott katalógusának jelen állását, mely eddig a G betűig készült el s 56 kötetből áll. Az egész mű mintegy 140 kötetet fog kitenni. Most fejezték be a zeneművek katalógizálását. A könyvtár mintegy 400.000 zeneművel bír, amiről 340.000 könyvtári cédula készült. Az állományban 1600 opera-partitúra, 4160 víg opera, 200.000 dal, 76.000 zongoradarab, 7000 hegedűdarab és 5 okarinadarab van. — Egy érdekes újításról is beszámol BOINET: a könyvtár igazgatósága elhatározta, hogy nagy óvórendszabályok életbeléptetése mellett bevezeti a villamos világitást. — A közoktatásügyi minisztérium rendeletet bocsátott ki az interkommunális könyvtárak érdekében, melyek célja az otthonolvasás előmozdítása. — Szerző ezután felsorolja a Musée Jacquemart-André katalógusa alapján e gyűjtemény fontosabb kézíratait, címeres és egyébként nevezetes kötetseit. Ezt követi több rövid beszámoló a francia tudós-társulatok felolvasó üléseiről, valamint a szaklapok szemléje.) — L. ZAMBRA: Corriere d'Ungharia. (A Magyar könyvszemle és a Könyvtári szemle tartalmi ismertetése, továbbá a SZÉCHÉNYI-könyvtár negyedévi jelentéseinek a kivonata.) — 5—6. szám (augusztus—szeptember): R. AMBROSINI: Le stampe popolari e le caricature di Gioseffo Maria Mitelli pittore bolognese. (Giuseppe Maria MITELLI, az 1718-ban, 84 éves

korában elhunyt bolognai művész metszeteiből szerzőnek 630-at sikerült egybe-
gyűjteni. E tekintélyes anyag alapján jellemzi művészi fejlődését, irányát és
jelentőségét.) — i: La collection de miniatures détachées de M. Léonce Rosen-
berg de Paris. (A ROSENBERG-féle miniatura-gyűjteményről H. d'ARDENNE DE
TIZAC tollából a *Parisia* c. folyóiratban megjelent tanulmány bő kivonata,
hasonmások kíséretében.) — C. MAZZI: Una sconosciuta compilazione di un
libro quattrocentistico di balli. (Ez az eddig ismeretlen verses-kodex a sienai
közs. könyvtár tulajdona. A XV. sz. utolsó éveiből való hártakézirat 88 írott
és 24 üres levélből áll. A kodex régebbi sorsáról csupán annyit tudunk, hogy
a XVII. sz. közepén LUTI sienai család tulajdona volt. Közlő minden egyes
táncoklteményt bőven tárgyal.) — G. BOFFITO és P. NICCOLARI: Bibliografia
dell'aria. (A meteorologia és földmágnesség olasz vonatkozású irodalma. Foly-
tatás: ANANIA-ANGELIS.) — Leo S. OLSCHKI: Livres inconnus des bibliographes.
(53. Johannes PICUS MIRANDOLA: Conseil pourfitable contre les ennuyus du
mond. [Paris, 1498.] — 54. Joh. Franc. POGGIUS: Facetiae. [1470. kör.] —
55. Psalterium. Venetiis 1495.) — 5—6. szám. Raimondo SOLARIS: Gli in-
cunaboli della biblioteca comunale di Piacenza. (Folytatás. 119—176. sor-
számok; AVICENNA—Brutus rendszavak közé eső rész.)

Revue des bibliothèques. XXIV. évfolyam 1—3. szám (1914. január—
március): Alfréd RÉBELLIAU: Les fonds historiques de la bibliothèque Thiers.
(THIERS egykori palotájában, a volt köztársasági elnök legutóbb elhunyt sógor-
nőjének hagyományából, az Institut 1913 nov. 25-én megnyitotta a Thiers-
könyvtárat, mely elnevezése ellenére sem THIERS kézíratait, sem pedig könyv-
tárát nem tartalmazza. E könyvgyűjteményt főként a francia történelem utolsó
120 esztendejére vonatkozó művekből állította össze egy e célból kiküldött
bizottság, melynek 20.000 kötetet sikerült összegyűjtenie.) — Marcel LANGLOIS:
Un «plan de bibliothèque». (Szerző közli és méltatja Albert MAYEUX-nek egy
100.000 kötetes könyvtár befogadására alkalmas épülethez készült tervrajzát.
A terv nem kerül kivitelre, hanem általános mintául van hivatva szolgálni.) —
W. L. LINDSAY: The Laon Az-type. (Szerző azokat a különleges α és ζ
tipusokat tárgyalja, melyek eddigelé csupán öt kéziratban fordulnak elő. E kéz-
iratok közül kettő a laoni Boldogasszony-könyvtárból került ki, innen a típus
elnevezése.) — Julián PAZ: Archivo general de Simancas. Secretaria de Estado.
Catalogo de los documentos de las negociaciones de Flandres, Holanda y
Bruselas. (Ez ötödik közlemény¹ a Flandriára vonatkozó iratokat sorolja fel az
1688—1699. évekből, továbbá a Hollandiára vonatkozó iratokat az 1639—1697.
évekből.) — Jean BORMEROT Victor Morte. (A Sorbonne 1914 január 15.
elhunyt könyvtárosának részletes életrajza és sokoldalú munkásságának kimerítő
könyvészeti összeállítása.)

The library journal. XXXIX. kötet 1. szám (1914. január): W. R. EASTMAN:
Library legislation in 1913. (Összefoglaló beszámolás az Egyesült Államok
egyes tartománygyűlésein hozott könyvtárügyi határozatokról.) — W. Dawson
JOHNSTON: The library as a university factor. (A szemináriumi és egyetemi

¹ V. ö. Magyar könyvszemle 1914: 181. l.

könyvtárak egymáshoz való viszonyát, a bizottságok hatáskörét, a személyzet képzettségét és tudományos érdeklődését tárgyalja a sajátos amerikai egyetemi viszonyoknak megfelelően.) — Ernest J. REECE: The libraries of Hawaii. (A hawaii szigeteken minden nyilvános és magániskolának megvan a maga kicsiny, de jól megválogatott gyűjteménye. A kollégiumok közül a legkiválóbb s egyúttal legrégebb tanintézet az 1841-ben alapított vahui kollégium. Könyvtárának legnagyobb jölteveje C. M. COOKE, aki 1906—1909. könyvbeszerzésekre körülbelül 25.000, építkezésre 45.000 dollárt adott. Az ekként létesített könyvtár nem csupán a 600 növendék, hanem a nagy közönség számára is hozzáférhető. A szó szoros értelmében vett közkönyvtár csupán legutóbb létesült Honolulu-ban. Az építkezés költségeihez CARNEGIE 100.000, a törvényhozás 25.000 dollárral járult s ez összesen egy 100.000 kötet befogadására alkalmas épületet emeltek, teljesen a bevált egyesült államokbeli mintára, de a sajátos éghajlati viszonyok által megkívánt módosításokkal.) — Leila MECHLIN: The work of the American Federation of Arts in relation to public libraries. (Az 1904-ben alakult amerikai művészeti szövetség főcélja a nagyközönség művészi nevelése. E célból festményekből s egyéb műtárgyakból álló vándorkiállításokat rendez, műtörténeti tárgyú felolvasások szövegét és kész anyagát küldi szét előadásra; népszerű művészeti folyóiratot ad ki és Washingtonban egy felvilágosító irodát tart fenn. Az 1913. évben vándorkiállításainak száma 22 volt, amelyek 57 városban állítottak fel, jobbára a közkönyvtárak helyiségeiben. A felolvasásokból eddig 7 készült el, mindegyik 50 vetítésre alkalmas képlemezzel. Jobbára Amerika művészetére vonatkozó értekezések.) — Adeline B. ZECHERT: What our children read and why. (A rochesteri leányiskolák növendékei közt tett megfigyeléseiről számol be.) — Harry Lyman KOOPMAN: The question of book storage. (A könyvek elraktározásánál legsúlyosabb a hely kérdése: azért arra kellene törekedni, hogy minél kevesebb helyen minél több nyomtatványt lehessen elhelyezni. Ez ne a használt betűtípusok méreteinek a rovására történjék, hanem a papíros vastagságán s a könyv méretein lehetne sokat megtakarítani. A regényeket pl. indiai papíroson s a 40 év előtt Amerikában oly népszerű kéthasábos nyolcadrétalakban kellene kiadni. Különösen kikel a modern tollkönnyű, de vastag papíros ellen, amely egyes angol kiadványok révén hihetetlenül megnöveli a kötetek terjedelmét.) — Ethel M. JOHNSON: Vocational work through the library. (Vázolja, mit tesz a bosztoni Women's Educational and Industrial Union által vezetett szakkönyvtár a női munkaalkalmak ismertetése és irányítása ügyében.) — Thomas P. AYER: Administration of library binding. (A könyvtárak könyvkötő műhelyének sikere két tényezőtől függ: a kötéshez használt anyag és eszközök gondos megválogatásától s a bekötendő könyvek kellő csoportosításától. Szerző mindkét tényezőt a gyakorlatban kipróbált elvek alapján fejt ki.) — A. L. A. binding recommendations. (Az amerikai könyvtárszövetség könyvkötészeti bizottságának elvei a következő három szabályban összegezhetők: 1. Sokat használt kötetekhez mindig bőrt használjunk; 2. keveset használt kötetekhez soha se használjunk bőrt; 3. kétes esetekben inkább használjunk vásznat.) — 2. szám (február): Caroline M. HEWINS: How library work with children has grown in Hartford

and Connecticut. (Szerző, aki az amerikai gyermekkönyvtárak úttörői s legkiválóbb képviselői közé tartozik, igen szemléletes módon írja le azokat a vigasztalan állapotokat, melyeket könyvtári szolgálatbalépésekor talált s azt a nagy fejlődést, melyet Hartford ezen a téren épen az ő vezetése mellett elért.) — William C. KIMBALL. (Nekrológ. KIMBALL a new-yerseyi könyvtár-bizottság elnöke volt.) — *Postal libraries.* (Az a törekvés, hogy a postát a könyvtárügy szolgálatába állítsák, újabban Canadában is megnyilatkozott. Egy Joseph P. TRACY nevű úr nyújtott be ez irányban javaslatot a kormányhoz, melyben felhívja, hogy vásároljon vagy tíz millió kötet könyvet s helyezze el őket a különböző postahivatalokban, a honnan a levélhordók hordanák szét a köteteket az olvasóknak, levelező-lapon írt rendelés alapján s heti két cent kölcsöndíj ellenében. Az egész fölszerelés a javaslattevő szerint 15 millió dollárba kerülne.) — 3. szám (március): Josephine Adams RATHBONE: Salaries of library school graduates. (Az amerikai könyvtári alkalmazottak fizetési viszonyairól tájékoztat 262 alkalmazottól nyert adatok alapján. E 262 alkalmazott együttes jövedelme évi 282.340 dollár, vagyis az átlag 1081 dollár. 1896-ban az átlagos fizetés csupán 607 \$-t tett. Az utolsó hat év átlaga pedig 901 \$. A heti munkaidő átlaga 40¹/₂ óra. Az évi szabadság átlaga pedig hat hét.) — Frank Avery HUTCHINS. (Nekrológ. HUTCHINS a wisconsini közkönyvtári bizottság első titkára volt.)

*Zeitschrift für Bücherfreunde.*¹ *Új sorozat VI. évfolyam. 1. szám* (1914. április): Paul ERNST: Meine Bibliothek. (Szerző, aki főleg szépirodalmat és népköltészeti emlékeket gyűjt, néhány jóízű élményét mondja el angol-, francia- és olaszországi gyűjtőútjairól s ismerteti az ezen utakon sokszor igen olcsó áron szerzett kincseit.) — E. W. FISCHER: Das Flaubert-Archiv. (A nagy regényíró emlékeit, jegyzeteit, kéziratait kegyeletes kézzel gyűjtötte egybe s őri meg antibesii villájában Caroline FRANKLIN-GROUT asszony, FLAUBERT unokahuga és általános örököse. Legértékesebbek az eredeti kéziratok. Emellett a művek különböző kiadásai, köztük az első kiadások s az újabb, pazar fényvel illusztráltak is, továbbá a költő saját könyvtára s végül a reá, családjára, barátaira vonatkozó képek gyűjteménye érdemel figyelmet. Az egész kincs tulajdonosuk halála után francia közintézetekre, elsősorban a párisi Nemzeti Könyvtárra fog szállani.) — 2. szám (május): W. DOLCH: Die Miniaturhandschriften der Dr. Ed. Langerschen Bibliothek zu Braunau in Böhmen. (Dr. LANGER braunau könyvtára 40.000 műből áll, amiből 500 kötet ősnymtatvány, 6000 kötet XVI. századi és 9000 kötet XVII. századi nyomtatvány, míg a kéziratok száma 800. Ez utóbbiak közt IX., X., XI. és XII. sz. német és cseh irodalmi emlékek is vannak. Különösen gazdagon van képviselve benne a XIV. századi német misztikus irodalom. A képekkel díszített kéziratok száma alig 100, de több értékes darab van köztük. Egy ó-testamentom-törödék XI—XII. sz.

¹ Folyóiratunk 186—189. lapjain, a *Zeitschrift für Bücherfreunde* V. évf. 7—12. füzetében s nem csupán a 7—10. füzetben megjelent cikkeket ismertettük. A 188. lapon, alulról a 3. sorban kezdődik a 11. s a 189. lapon alulról a 6. sorban kezdődik a 12. füzet ismertetése

nyugatnémetországi munka; egy XII. sz. latin zsoltárkönyv a salzburgi festőiskola terméke, míg a krajnai művészetet valamelyik gurki püspök breviariuma képviseli a XV. sz.-ból. Jó természetérzékről tanuskodik egy csehországi imakönyvecske 1475-ből. A felsőnémetországi, németalföldi és északfrancia imakönyvek az horáriumok egész sora van a gyűjteményben. Valamennyi közt legszébb az a 18 egész lapnyi képpel és 27 keretrajjal díszített horárium, mely 1525 körül készült, valószínűleg Nicolaus GLOCKENTON nürnbergi műhelyéből. Az újkort több illusztrált emlékkönyv és címeres könyv képviseli. A kéziratok zöme német és cseh, de elvétve francia és spanyol munkákra is akadunk. Az utóbbiak sorából egy MEDICI-címeres kézirat említhető a XV. sz. végéről vagy a XVI. sz. elejéről.) — Johannes RUDBECK: Christophe Plantin als Buchbinder. (Rooses a Plantinokról szóló nagy művében írja, hogy PLANTIN Kristóf, a híres anversi könyvnyomtató-cég megalapítója, előbb mint könyvkötő működött, de ilyenmő alkotásait nem sikerült felkutatnia. PRANTIN Robert Macé caeni műhelyében tanulta meg ezt a mesterséget, melyet 1549—1555. gyakorolt Anversben. Szerzőnk azt állítja, hogy PLANTIN kötötte be a saját nyomdájából 1555-ben kikerült *Flores de L. Anneo Seneca* c. mű azon öt példányát, melyet még ez év augusztusában adott el Martin NUTIUS-nak s e példányok egyikét véli fölismerni abban a GROLIER-izlésű kötésben, mely mint L. PLOED példánya szerepel az irodalomban s jelenleg br. Per HERTE främme-stadi gyűjteményében van. Ugyancsak a PLANTIN műhelyéből kerülhetett ki a londoni British Museum egyik kötése is, mely egy 1552-ben Martino NUCIUS számára nyomtatott spanyol könyvet borít.) — Hans KNUDSEN: Die Louis Schneidersche Sammlung zur Geschichte des Theaters. (Louis SCHNEIDER az 1878-ban elhunyt jeles berlini színész gyűjteményének rövid ismertetése. A gyűjtemény legkiválóbb része az az 5000 arckép, mely színészeket, drámaírókat és zeneszerzőket ábrázol. Érdekesekek további a scenikai rajzok, diszletvázlatok, színészlevelek és ritka nyomtatványok is. A gyűjtemény jelenleg a berlini királyi könyvtárban van föllállítva, mint az udvari színházak intendatúrájának a letéte.) — Friedrich HIRTH: Ein bibliophiles Unikum. (Stefan KANTOR bécsi gyűjteményében megvan Heinrich HEINE Reisebilder c. műve első részének editio princeps a költő sajátkezű bejegyzéseivel a 2. kiadás változtatásait illetőleg.) — 3. szám (június): Erich MENNBIE: Deutsche Privatbibliotheken. II. Die Bibliothek Hugo Thimigs. (Hugo THIMIG, jeles bécsi színész könyvtára, nem a közismert ritkaságokat gyűjti egybe, hanem egy pontosan körülhatározott cél, a színészetre vonatkozó irodalom szolgálatában áll. Könyvtára ma már mintegy 20.000 drb s négy főrészből áll, ezek: könyvek, röpiratok, kéziratok, szinlapok.) — Johannes SEMBRITZKI: Scheffners Ausgabe von Ramlers Gedichten 1766. (E kiadásból kétféle levonat készült, az egyik 80, a másik 152 lapból áll. Utóbbi a szebbik.)

Zentralblatt für Bibliothekswesen. XXXI. évfolyam. 7. szám (1914. júl.): P. LADEWIG: Über Kataloge für das Publikum. (A könyvtári katalogus legkülönbözőbb fajait vizsgálja s arra az eredményre jut, hogy az alkalmazásban lévő mechanikai eszközök egyike sem oldja meg tökéletesen a kérdést.) — G. LEYH: Die 15. Bibliothekarsammlung in Leipzig am 3—5. Juni. (A lipcei

Bugrával kapcsolatos könyvtári gyűlés külső lefolyásáról számol be. A gyűléseken 243 résztvevő jelent meg, 21 Ausztria-Magyarországból és 3 Amerikából.) — K. BOYSEN és P. SCHWENKE: Das Bibliothekswesen auf der Internationalen Ausstellung für Buchgewerbe und Graphik, Leipzig, 1914. (A lipcsei kiállításon való részvételre 500 könyvtárt szólítottak fel, de a felszólítás csupán 10⁰/o-nál járt eredménnyel. A külföldiek közül legjobban az Északamerikai Egyesült Államok tettek ki magukért. Emellett a könyvtárak számára a kiállítás igazgatósága kevés teret engedett át s így a fölállítás sem volt teljesen áttekinthető. A kiállításban külön csoportokat alkotnak az amerikaiak és a porosz állami könyvtárak. Együttesen állított ki Lipcse és Drezda, szintűgy Tübingen és Stuttgart, továbbá Giessen, Darmstadt és Mainz, Heidelberg és Freiburg és a bajor könyvtárak csoportja: München, Augsburg, Würzburg, Erlangen. Svédországot Uppsala, Stockholm és Gotenburg, Angliát a London library és a skót St. Andrew, Olaszországot a firenzei és milánói nemzeti könyvtárak, Oroszországot a helsingforsi [tehát finn] népkönyvtárak képviselik. A német állami, városi, szak- és népkönyvtárak szintén szép számmal vannak képviselve. Technikai berendezések, formulárék, statisztikai táblázatok, épülettervek és modellek kerültek kiállításra. Végül öt dioráma a könyvtárak háromezeréves fejlődését vannak hivatva bemutatni. Külön csoportot alkot a bibliográfia, melynek keretében a brüsszeli nemzetközi bibliográfiai intézet és a Royal Society nemzetközi katalogusa került bemutatásra. A bibliofilek osztályában a berlini királyi házikönyvtár, az OLSCHKI-cég, WOLFFHEIM és Paul HIRSCH zenegyűjteményei válnak ki. Az osztrák házban Ausztria könyvtárépületeinek fényképeivel, ex-libris-gyűjteményekkel s az osztrák könyvnyomtatás történetét eredeti példányokban bemutató könyvsorozattal vette ki részét. Külön épülete volt a német könyvkereskedők börze-egyesületének, melyben a Deutsche Bücherei új modellje s a könyvkereskedés történetére vonatkozó becses anyaggyűjtemény volt látható. Az egyes nemzetek külön épületeiben kevés könyvtártechnikai tárgy volt kiállítva. A legtöbb állam beérte nyomdászattörténeti fejlődésének bemutatásával.) — 8. szám (augusztus): A. HAUBER: Deutsche Handschriften in Frauenklöstern des späteren Mittelalters. (Ismerteti a középkori női kolostorokban volt kéziratok tartalmát, a női könyvmásolókat és szerzőket s végül több az inzigkofeni apáca kolostorból származó kéziratot tüzetesebben is leír).